

CARME BATLLE I GALLART*

***GUILLEM DE BANYERES, CANONGE DE LA SEU DE
BARCELONA (+ 1284)***

ABSTRACT

This is a new contribution to the history of the upper class of Barcelona's society in the XIIIth century, in particular the Banyeres' lineage, now with the biography of Guillem, canon of the Cathedral of Barcelona. It analyses, specially, his testament and the documents of the testamentary executor. As he came from a family of wealthy merchants, despite of being a clergyman, he invested his money in his relative's business (loans, orders...) and in this way he obtained a great fortune that he donated to a benefical institution (l'Almoina de la Seu) devoted to feeding the poor.

Des de fa algun temps dediquem la nostra atenció a la societat barcelonina baixmedieval, en tots els seus estaments, o sia des dels ciutadans honrats fins als menestrals, sobretot a base de l'estudi de testaments i inventaris. Ara ens torna a interessar la família Banyeres, una de les més importants del patriciat del segle XIII, a la qual ja havíem dedicat un estudi. Ens centrem en un dels seus membres més destacats social i econòmicament, el canonge Guillem de Banyeres, un dels eclesiàstics d'aquesta família. Precisament amb ell i el seu renebot Joanet, mort als catorze anys, podem donar per acabat un llinatge que per les seves diverses branques semblava destinat a perdurar molt més. El fet d'haver-hi nombroses noies i la mort prematura d'alguns nois porta a la desaparició dels Banyeres a la fi de l'esmentat segle.

* Professora titular d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona. Amb el meu agraïment a Jordi Vila per la seva col·laboració.

1- LA FAMÍLIA DEL CANONGE GUILLEM DE BANYERES

Els Banyeres, ja establerts a Barcelona pels volts de l'any 1200¹, foren sobretot drapers, dedicant-se, a més de la producció, a transaccions comercials, a la banca i a actuar com a capitalistes². Els primers Banyeres vinguts foren tres germans³: Guillem, Ramon i Albert, essent aquest darrer el pare del canonge Guillem, objecte del nostre estudi. Els germans Banyeres un cop assentats tracen enllaços matrimonials amb famílies de la burgesia barcelonina, tan és així que en Ramon i l'Albert es casaran, respectivament, amb Maiassenda i Juliana Descamp, que serà la mare del nostre canonge; és més, aquesta branca emparentarà amb una altra família drapera: els Burget⁴, per mitjà d'un germà d'en Guillem, Arnau. Com veiem les famílies burgeses enforteixen la seva posició amb matrimonis dins el seu mateix nivell professional, fet que els dona un major potencial. És precisament la forta situació econòmica la que els durà a ocupar a la segona meitat del XIII un lloc al municipi, si bé mai els arribem a trobar com a consellers. No formen part de la *mà mitjana*, sota la denominació de *Drapers*, sinó del primer estament: la *mà major*, amb altres drapers. Hom es pregunta si és degut al fet de posseir una gran fortuna que els feia mereixedors d'una categoria social superior⁵. Aquesta fortuna, a més, era constantment augmentada i ben esmerçada, ja fos en comandes o contractes de companyia⁶, o en la compra de terrenys als ravals de Barcelona, fruit de l'expansió urbana que viu la Barcelona de l'època, centrant-se especialment en les

1. La procedència de la família dels Banyeres és desconeguda, però es plantegen diferents llocs amb el topònim de Banyeres, encara que el més probable fora un poble a Osona, veure C. BATLLE I GALLART: *La família i la casa d'un draper de Barcelona, Burget de Banyeres (primera meitat del segle XIII)*, "Acta/Mediaevalia", 2 (1981), pp. 69-71.

2. J.M. MADURELL i A. GARCIA: *Comandas comerciales barcelonesas de la Baja Edad Media*, Barcelona, 1973.

3. Trobem un altre membre de la família Banyeres assentat a Barcelona el 1210, Guerau de Banyeres, el qual rep quatre peces de terra poblades d'oliveres al lloc anomenat Monterols per part del bisbe i del capítol; ens preguntem si aquest Banyeres pot ser un quart germà. Veure: J. BAUCCELLS I REIG: *Gènesi de la Pia Almoïna de la Seu de Barcelona: els fundadors*, in "La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval", Barcelona, CSIC, 1980, p.31.

4. L'emparentament de les dues famílies, es recollit per C. BATLLE: *Burget de Banyeres*, pp.80-81, citat a la nota 1.

5. C. BATLLE i J. J. BUSQUETA: *Las familias de la alta burguesía en el municipio de Barcelona (siglo XIII)*, "Anuario de Estudios Medievales", 18 (1986), p.82.

6. J.M. MADURELL i A. GARCIA: *Comandas comerciales*, citat a la nota 2; A. GARCIA i J.M. MADURELL: *Societats mercantils medievals a Barcelona I*, Barcelona, 1986, pp.123-125; A. E. SAYOUS: *Els mètodes comercials a la Barcelona medieval*, Barcelona, 1975, pp.61,146 ss. Coneixem negocis amb els estrangers durant la fira de Barcelona. C.BATLLE, Sobre la fira de Barcelona (segle XIII), "Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad", XVII (1977), pp.129-139.

7. C. BATLLE i J. J. BUSQUETA: *Las familias de la alta burguesía*, p. 89, citat a la nota 5.

zones més dinàmiques, la *Vilanova de la Mar* i el *Mercadal*⁸, i en la compra d'obraders de draperia⁸. Per últim constatem la irrupció dels Banyeres a l'estament eclesiàstic, integrats dins l'alt clergat, car la situació econòmica de la família ho permetia⁹. Alguns membres consten directament vinculats a la Seu: a més del nostre Guillem, trobem un germà seu, Bernat (mort el 1282), com a rector de l'altar de Sant Vicenç, l'altar de la família, ambdós nebots de Guillem de Banyeres (mort el 1256), canonge i rector de l'altar de Sant Joan; i un últim membre dels Banyeres eclesiàstics és en Berenguer de Banyeres, protegit de Bernat de Sarrià, qui li destinà la quantitat de 1000 sous abans de confiar-lo al bisbe Ponç de Gualba (bisbe de 1303 a 1334)¹⁰. També trobem altres Banyeres vinculats al clergat com Arnau i Martí de Banyeres¹¹.

Cal esmentar l'estreta vinculació familiar de tots els Banyeres, tant en l'aspecte financer com en el de col·laboració i ajut mutu. El canonge Guillem participa d'aquesta unió com s'observa sobretot en els seus llegats testamentaris, també en el suport donat a la seva germana Guillema i en la solució dels conflictes de les marmessories de tres familiars; ell es féu càrrec de la marmessoria de Ramon de Banyeres, el seu germà, de la de Pere, nebot de Valentí de Banyeres, i de la de Ponç de Ruvira, marit d'una neboda, amb consell del prior del convent de Santa Caterina (Bernat de Bac), un cop renunciaren els vuit primers marmessors¹². Per tant podem definir el canonge com l'home de confiança de tots, parents i amics, i d'una gran fidelitat vers tots ells, ja que des de l'inici fins a la seva mort el trobem vinculat a les mateixes persones, com per exemple a la família Ruvira.

Després d'aquest breu resum sobre la família Banyeres i les seves activitats, que sens dubte mereixen un estudi més aprofundit, ens limitem ara a exposar la vida del canonge.

8. C. BATLLE: *Burget de Banyeres*, p. 71, citat a la nota 1

9. La carrera eclesiàstica era costosa, comptant normalment l'interessat amb la protecció d'un poderós. Veure: BATLLE, DE LA FUENTE, FERNANDEZ-CUADRENCH: *El clergat secular de la Barcelona del dos-cents*, "Analecta Sacra Tarraconensia", 71 (1998), p. 81.

10. C. BATLLE: *La casa de Bernat de Sarrià, canonge de la seu de Barcelona, vers 1300*, "Anuario de Estudios Medievales", 28 (1998), p. 622.

11. BATLLE, DE LA FUENTE, FERNANDEZ-CUADRENCH: *El clergat secular*, p. 83, citat a la nota 9.

12. El 15 de gener de 1271 Bernat de Canet i Arnau de Ruvira, marmessors de Ponç de Ruvira, i Arnau Ferrer d'Esparreguera, Bernat Ses-Fonts (draper), Joan Desmas i Deushovol Ponç (draper), marmessors de Ramon de Banyeres, i Ramon de Bell-lloc i Guerau d'Arigine (sic), marmessors de Pere de Banyeres, nebot de Valentí, cedeixen tots els seus drets al canonge que farà tota la feina com si la realitzessin ells mateixos personalment; signen tots. ACB, perg. 1-6-125.

2- LA VIDA DEL CANONGE GUILLEM DE BANYERES

Sabem que Guillem de Banyeres és fill d'Albert de Banyeres i de Juliana Descamps, però desconeixem quina és la data del seu naixement. Com a únic referent, tenim la data de l'enllaç dels seus pares efectuat el 22 de setembre de 1192¹³; també sabem que el seu pare va morir el 1236¹⁴, per tant degué néixer entre aquests anys. Guillem no era fill únic ni tampoc el primogènit ja que comptem en vuit el nombre de germans, encara que en el testament només fa deixes a Martí, membre de l'Ordre de Sant Joan de l'Hospital, i a Maria. Per aquest detall es podria suposar que la resta de germans ja eren morts. Pel que fa a la data del seu traspàs, podem afirmar que aquest es produí el primer dia d'agost del 1284¹⁵, sense que passés gaire temps des de la redacció del seu testament, doncs veient propera la mort Guillem testà el 13 de juny de 1284. Tot plegat sembla indicar que la vida del canonge s'allargà més de seixanta anys, que són molts per l'època.

Desconeixem quan ingressà dins el clergat secular, i el desenvolupament de la seva carrera eclesiàstica, encara que tenim algunes dades; per exemple que el 1234 posseïa dos llibres de lleis, el Codi i les *Institutiones cum Autentico*¹⁶ i que gaudia de la dignitat de canonge almenys des del 1270¹⁷, fet sens dubte afavorit per la protecció del seu oncle i la sòlida formació rebuda gràcies al seu pare¹⁸. Ara bé, el que no deixa de ser sorprenent és que un canonge es dediqui al comerç i al lucre com assenyala Madurell¹⁹; hem d'entendre el context en el qual ha conviscut Guillem. Així, encara que l'església ho prohibeixi, ell no està disposat a renunciar a una activitat que li reporta substanciosos beneficis. Posseïm documentació sobre les coman-

13 C. BATLLE: *Burget de Banyeres*, pp.71-72, citat a la nota 1.

14 C. BATLLE i M. CASAS: *La caritat privada i les institucions benèfiques de Barcelona (segle XIII)*, in "La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya medieval", Barcelona, CSIC, 1980, quadre 2.

15 ACB. Llibre de Testaments I, fol. 149v i 186 on consta la data dels tres aniversaris fundats per ell; el del 31 de Juliol coincideix gairebé amb la data de la mort del canonge, que potser es produí a la nit, fet que donà lloc a la divergència de dates entre l'aniversari i la làpida sepulcral.

16 El 7 de setembre del dit any, Albert, pare de Guillem, comprà aquests llibres al prevere Arnau de Bogatell, per la quantitat de 13 lliures de Barcelona en moneda de doblenc. Després el canonge compra més llibres pel seu compte. ACB, perg. 1-6-534.

17 Per primer cop consta així en la comanda, citat a la nota 19.

18 La suma total despesa per Albert de Banyeres fou de 100 morabetins d'or, és a dir, uns 1400 sous. Veure: C. BATLLE: *La biblioteca del canonge Colom, fundador d'un hospital de Barcelona vers el 1219*, "Miscel·lània Aramon i Serra. Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a R. Aramon i Serra en el seu setantè aniversari", II. Barcelona, 1980, p. 46.

19 Si en algun moment és dubte que en Guillem Banyeres, soci capitalista en els negocis dels seus nebots Joan i Guillem, fos el canonge, en la comanda del 22 de juliol de 1270 consta clarament canonge barceloní després del seu nom.. Veure: J. Ma. MADURELL i A. GARCIA: *Comandas comercials barceloneses*, p.82, citat a la nota 2.

des que portà a terme Guillem entre 1263 i 1272, encara que la seva activitat continuà uns anys més, fins el mateix any de la seva mort, com veurem.

Comandes efectuades per Guillem de Banyeres²⁰:

SIGNATURA	DATA	SOCI COMANDITARI	QUANTITAT	TESTIMONIS	NOTARI
ACB; perg. 1-6-3252	20. 01.1263	Pere de Sant Feliu	27 lliures	Ramon de Banyeres, Pere Janer i Romeu Ferrer, notari	Arnau d'Olm
ACB; perg. 1-6-3067	19.09.1269	Guillemó de Banyeres	10 lliures	Guerau de Mojà i Bernat de Limós	Jaume de Port
ACB; perg. 1-6-2034	22.07.1270	Guillemó de Banyeres, fill del difunt Ramon	20 lliures, 15 sous	Pere Baiol, Joan Llobet i Guillem Algar	Jaume de Port
ACB; perg. 1-6-3176	08.04.1272	Pere de Rubió	50 lliures	Berenquer de Canadell i Jaume Carbonell	Jaume de Port

Observem que el notari que actua amb gairebé exclusivitat és Jaume de Port, amb el qual Guillem mantindria relació. Un altre fet a destacar tant a aquestes com a altres comandes és la presència de familiars com a socis comanditaris, com ho manifesten els noms de Guillemó i Guillem de Banyeres, laic²¹.

A més, tenim informació parcial sobre altres comandes que Guillem realitzà: una comanda de 25 lliures que Pere de Valldoreix portava de Guillem en un viatge cap a Sicília –la darrera feta pel canonge uns mesos abans de la seva mort- , una altra comanda de 25 lliures que Guillem de Banyeres, laic, portava en un viatge cap

20. J. Ma. MADURELL i A. GARCIA: *Comandas comerciales barcelonesas*, pp. 163, 173-174, 175, 179-180. ACB, perg. 1-6-3067.

21. Probablement es tracti de la mateixa persona, el nebot del canonge, donat que seguint l'arbre genealògic no trobem cap altre membre de la família amb el mateix nom.

a Barbaria; i una altra de 20 lliures i 15 sous que Guillemó de Banyeres, fill de Ramon, portava a Mallorca, i que ja consta en el quadre. Totes elles es consideren irrecuperables²².

Si bé Guillem esmerçava diners en comandes des del 1263 –encara que no hi consta la categoria de canonge-, no tenim notícies del seu capital fins uns anys més tard, després de la mort del seu germà, el draper Ramon (1267), amb qui devia col·laborar, com seguí fent-ho amb l'hereu de Ramon, el seu nebot Joan. El difunt draper llegà a Guillem la suma de 10 morabatins alfonsins d'or i la de 25 lliures, 13 sous i 4 diners per 55 morabatins (a 9 sous el morabati) que Ramon tenia en comanda de la seva cunyada Blanca Burget²³. Això no era gran cosa per Guillem, ja posseïdor d'una fortuna tan considerable que li permetia esmerçar 700 lliures en la societat mercantil formada amb el seu nebot Joan que era el gestor del negoci. Pensem doncs, que Guillem substituïa el seu germà difunt en la societat amb el seu nebot conegut com a fustaner, draper i canviador, és a dir, home de negocis, sobretot amb draps, i banquer. El canonge aportava el capital gestionat pel negociant que es quedava amb una quarta part del guany i havia de passar comptes anualment amb el capitalista. Com que la societat sofria renovacions, sembla que es liquidà en part quan es comptabilitzaren els guanys de dos anys des del dia de la formació de la societat (13 de novembre de 1271), i Guillem manà a Joan traspasar 400 lliures de les 700 inicials a Guillem Rastald, un soci de nom forani, que ja negociava amb Joan almenys des de 1269. Només resten 300 lliures en poder del soci gestor que reconeix ser ben pagat de tot, robes, etc., amb documents i sense, liquidats tots els deutes o diners rebuts per ell d'altres persones en nom de Guillem²⁴. Els negocis conjunts continuaren fins a la mort del canonge, quan Joan passà comptes amb els

22. Es tracta del document de la conclusió de la marmessoria del canonge, en ell surten citades aquestes comandes així com tots els béns que van a parar a l'Almoïna. Signatures autògrafes de Pere Grony i Bernat de Sarrià, procuradors de l'Almoïna. ACB, perg. 1-6-174. La comanda de Pere de Valldoreix podria ser la darrera feta pel canonge, ja que porta la data del 9 de març de 1284. Perg. 1-6-2905.

23. ACB, perg. 1-6-1169 rebut del 23 de maig del 1269 escrit pel notari Pere Marc davant dels testimonis Guillem de Bages i Nicolau de Parella, amb la signatura autògrafa del canonge. Perg. 1-6-4090, document del primer d'abril de 1270 escrit pel notari P.Marc i estisorat en senyal de cancel·lació. Veure: A.GARCÍA SANZ i J.Mª MADURELL MARIMON: *Societats mercantils medievals a Barcelona I*, Barcelona (1986), pp.222-223, comenten la societat de taula entre Ramon i Joan, però no la col·laboració primer i la intervenció després del canonge Guillem.

24. ACB, perg. 1-6-3649 del 13 de novembre de 1271 al qual manca tota la meitat dreta. La societat continuava el 2 de març de 1273, quan es fan la definició de comptes i l'apoca (pergs. 1-6-1589, al qual manca l'angle inferior dret, i 3342, iguals i estisorats, partits per ABC perquè són pels dos socis). El notari també és en Pere Marc i els testimonis: Pere Ribera, Joan de Fontfuyosa i Bonanat de Mercadal. Document transcrit en apèndix (n° 1). MADURELL i GARCIA, *Comandas*, pp.170-171 publiquen el document del 17 de maig de 1269, els altres són inèdits.

marmessors i els hi hagué de tornar la suma de 100 lliures, una comanda-dipòsit, que afirmà tenir des de 1278²⁵.

Com tots els negociants barcelonins, el canonge esmerçava els guanys en propietats urbanes i rústiques, al mateix temps que també ho feia el seu soci Joan. En concret coneixem l'adquisició d'alous, per exemple la vinya de Magoria al territori de Barcelona²⁶, i d'altres terres, doncs al testament esmenta que tenia possessions al camp i a la ciutat. Pel que fa als béns urbans coneixem unes cases al burg de Barcelona, sota la capella del Palau reial; un hospici, que és alou, sota el Palau reial; uns hospicis a l'inici del carrer de la Pellisseria; unes cases amb obradors al carrer de la Bòria, juntament amb d'altres al carrer de la Coharubia o Corrubia - després Corribia-; i per últim un obrador davant l'hospital d'en Bernat Marcús (vegeu la nota 58). Pel que fa als béns rústics, tenia un alou que limitava amb el mas anomenat Corts; una vinya, prop del mas de Pla; una vinya al lloc anomenat Jaffort, sobre el mas dit Sanaüja; unes vinyes al Mont Aguilar; dues vinyes a Perdipans; una vinya, que és alou, prop del monestir de Valldonzella; parellades, unes peces de terra prop de la vila de Sants, etc.; tot repartit entre familiars i fundacions, com veurem. La llista de propietats és força considerable i més si tenim en compte que es tracta d'un eclesiàstic. Això es deu a la seva intensa activitat inversora. Observem en el cas del canonge i del seu soci Joan una tendència que s'anirà produint amb més freqüència durant la baixa Edat Mitjana: l'adquisició de béns immobles per part dels mercaders i ciutadans honrats, primer pas per esmerçar bé el capital i arribar a accedir al desitjat estament nobiliari, encara que sigui en la seva categoria més baixa, la dels cavallers.

Malgrat tenir aquesta relació de propietats desconeixem on residia el canonge, suposem que viuria en una de les cases situades darrera de la catedral, i que encara avui en dia es coneixen com les dels canonges.

En darrer terme, cal destacar la compra d'una esclava sarraïna²⁷ que no figura al testament, perquè la deuria alliberar, revendre o fins i tot podria haver mort o escapat. Per contra sí que hi figura un esclau de nom Jaume, batejat i fill d'una esclava seva, Llorença, també batejada; Jaume serà alliberat a la mort del canonge. Ens preguntem si aquest Jaume podria ser fill del canonge i fruit d'una relació de concubinatge amb Llorença, la qual no surt anomenada al testament, segurament per haver mort. És una situació que no es pot descartar entre els eclesiàstics d'aquesta època.

25. Instrument públic fet pel notari Nicolau de Parella el 20 de juny de 1278, citat en el del 8 de novembre de 1284. ACB, perg. 1-6-2862 transcrit en apèndix (nº 3).

26. Guillem compra una vinya per la quantitat de 2.240 sous, una suma ben alta, però en tractar-se d'una vinya, la rendibilitat estava assegurada, ja que a més d'obtenir el producte anual es podia comerciar amb ella. ACB, perg 1-6-3863, document comentat a la nota 33.

27. El 19 de juny de 1283, Guillem paga la quantitat de 13 lliures de Barcelona per l'esclava Missenda a Felip Sadurní, fill de Jaume Sadurní. ACB, perg. 1-6-289 transcrit en apèndix (nº 2).

3- EL TESTAMENT DE GUILLEM DE BANYERES

Guillem féu testament trobant-se tan malalt que al final reconeix la seva incapacitat per signar el document, com acostumava a fer, i l'ha de signar per mà del notari Pere Marc. L'inicia amb el nomenament dels qui seran els seus marmessors²⁸ - aquells qui, essent de confiança, es faran càrrec de l'execució de les seves darreres voluntats-: Arnau de Picalquers, canonge; Ramon Ricard, fill de Ramon Ricard, ciutadans honrats; Guillem de Ruvira, laic, fill de Ponç Ruvira; Bernat d'Alda, Guillem de Vila i Arnau Alamany, preveres i beneficiats de la Seu. D'entre tots ells, el seu company Arnau serà designat com a "marmessor rector", és a dir el que tindrà l'autoritat per sobre els altres marmessors²⁹.

Seguidament, i com era habitual, Guillem disposa que es liquidin els deutes i es reparin les injúries que tingui pendents, sempre que aquests es puguin demostrar amb documents o declaracions legítimes; més endavant precisa que es venguin béns no alodials per pagar-ho, i si sobren diners, que siguin pels pobres de l'Almoïna.

A continuació consta l'elecció de la sepultura : el canonge Guillem vol ser enterrat a la Seu de Barcelona, com és natural, al lloc que el Bisbe i el Capítol creguin adient. Així fou enterrat a la capella de Sant Vicenç, la de la família Banyeres de la catedral romànica. Quan s'alçà la gòtica, s'hi transferí la capella titular de Sant Vicenç, edificada a l'interior al costat esquerre, però a l'inici del segle XVII es canvià l'advocació d'aquest Sant per la de la Mare de Déu del Roser i es construí un gran retaule, al capdamunt del qual hi ha la figura de Sant Vicenç per recordar l'advocació primitiva. Malgrat aquests canvis perdura la clau de volta octogonal amb el relleu del sant vestit amb els hàbits de diaca i portant la palma del martiri a la mà dreta i el llibre a l'esquerra sobre el pit. A la segona clau de volta es veu Sant Llorenç sobre les graelles; els dos sants diàques màrtirs també es troben junts a la part alta de la trona de la catedral. Sens dubte més interessant és l'altar i la seva part frontal emmarcada amb una senzilla línia en relleu; en el centre hi veiem encastada una llosa de marbre blanc de forma lleugerament rectangular que resulta ser la de la sepultura del canonge Guillem de Banyeres a la capella primitiva. No coneixem el seu emplaçament original, segurament a terra, ni si aquí, a l'interior de l'altar, s'hi conserven les despulles. Només apreciem la seva factura molt cuidada, amb

28. Aquests, a causa de la transcendència de la missió que els era encomanada, havien de ser persones de l'absoluta confiança del testador. Veure: BATLLE, DE LA FUENTE, FERNÁNDEZ-CUADRENCH: *El clergat*, p.15, citat a la nota 9.

29. Els altres marmessors li hauran de demanar consell abans d'empendre cap acció; a més serà el dipositari de tots els béns mentre duri la marmessoria. Veure: BATLLE, DE LA FUENTE, FERNÁNDEZ-CUADRENCH: *El clergat secular*, p.17, citat a la nota 9. Picalquers ja era canonge el 1264.

lletres ben regulars, abreviatures i separacions de mots per mitjà de tres punts, i amb una sanefa en la qual alternen, ben separades, la creu capitular i dues palmes entrelaçades. La inscripció recorda la data de la mort de Guillem, el primer dia d'agost de 1284, la seva fundació del segon presbiterat de la capella i de tres aniversaris, i també la donació de tota la seva fortuna per la manutenció diària dels pobres de Jesucrist al refector de la Seu, per glòria de la seva ànima. El text exacte és el següent:

Anno Domini M^oCC^o LXXXIII Kalendas augusti obiit Guilelmus de Bagnariis, canonicus Barchinone, qui stabilivit secundum presbiteratum Sancti Vincencii et quolibet anno tria anniversaria; his factis dimisit omnia bona sua pauperibus Ihesu Christi, quiquidem pauperes simul cum aliis de dictis bonis in refectorio cotidie procurentur et ideo per ista tanta bona que fecit et multa alia possit ad paradisi gaudia feliciter pervenire. Amen³⁰.

Pel que fa a la cerimònia funerària no hi ha cap disposició; ara bé sabem que els enterraments que tenien lloc a la Seu es feien seguint un ritu determinat (*secundum consuetudinem dicte sedis*), segons la categoria jeràrquica del difunt; per tant l'enterrament d'un canonge era un dels més complicats³¹.

Per fi, cal analitzar les deixes testamentàries que són nombroses, i és per això que les hem agrupat en dos apartats: a.- les que destina a l'Església i a les causes pies; b.- les que llega als seus familiars, marmessors i amics o persones properes a ell.

a.- Deixes a l'Església i a les causes pies.

L'hereva universal dels béns del canonge Guillem és l'Almoina de la Seu, tot i que no el trobem com a membre fundador d'aquesta institució³². El conjunt de les

30. J.MAS, *Notes històriques del bisbat de Barcelona*, VIII, Barcelona, 1911, pp.71-72, sepultura numero 36; id., *Guia itinerario de la catedral de Barcelona*, Barcelona, 1916, pp. 70-72, 1fig.. El marc de la làpida, trencat a la part inferior, té les següents mides: 1'76 x 0'72m. I la llosa pròpiament dita: 0'545 x 0'30m. A la part superior i a la inferior hi ha tres creus, una al centre i una a cada angle i dos gravats de les dues palmes entrelaçades a cada costat de la creu central; als laterals, només un motiu de les palmes en el punt central. El fet que el segon aniversari fos el del 31 de juliol ens havia fet suposar que es tractava de la data de la mort del canonge, però a la làpida sepulcral consta clarament el primer dia d'agost, o sia les Kalendes. Devia morir durant la nit.

31. BATLLE, DE LA FUENTE, FERNANDEZ-CUADRENCH: *El clergat secular*, p. 19, citat a la nota 9.

32. J. BAUCCELLS: *Gènesi de la Pia Almoina*, citat a la nota 3.

deixes que li fa són molt quantioses. Comprovem que en el testament ja li llega la quantitat de 30 morabatins, provinents de les diferents propietats que Guillem posseeix en alou al burg de Barcelona i al seu territori³³. Ara bé, els canonges Bernat de Sarrià i Pere Grony, procuradors de l'Almoina de la Seu, feren i signaren de forma autògrafa un rebut de tots els béns lliurats pels marmessors sobrevivents, Ramon Ricard, Guillem Ruvira, Guillem Vila i Arnau Alemany el 15 d'abril de 1291³⁴. Era la major part de la fortuna del canonge esmerçada en cases, terres i comandes; però les honors o finques que no eren alou d'ell havia manat als marmessors vendre-les. En canvi havia ordenat comprar-ne d'altres en alou amb els diners obtinguts i cedir-les a emfiteutes per aconseguir-ne un bon rendiment. De tot això i de totes les despeses fetes pels marmessors en la sepultura, les deixes, els aniversaris, etc. en donaren compte als dos procuradors de l'Almoina i així quedà tancada la marmessoria al cap de set anys de la mort del canonge Guillem.

Els béns són els següents: un censal de 6 morabatins que el canonge rebia sobre les cases que Arnau Reial tenia per ell al burg de la ciutat, al carrer de la Bòria; 6 morabatins rebuts sobre les cases que en Canyameres tenia al dit lloc; 13 morabatins i mig i 9 diners sobre les cases o obradors amb pertinences i tinences que Ramon de Vilardell també hi tenia; 4 morabatins i quart, un censal adquirit pel canonge sobre les cases d'en Miralles també al carrer de la Bòria; 14 morabatins i 3 sous que diversos emfiteutes pagaven per unes peces de terra amb vinya (alou adquirit pel canonge a prop de la vila de Sants) al territori de Barcelona, peces establertes pels marmessors; 10 morabatins més en or i diversos drets i domini sobre peces de terra d'emfiteutes, adquirides per ell sota la vila de Sants; i altre cop a la ciutat, al burg, unes cases al carrer nou dit de Jaume Eimeric adquirides pels marmessors; altres cases que Guillem tenia sota el Palau reial i deixà a la seva serventa Maria mentre visqués; 7 morabatins sobre les cases i pertinences que els marmessors establiren a Ramon de Tamarit per aquest cens sota el Palau reial; 1 morabati

33. ACB; 4-9-174 a. Testament del 13 de juny de 1284 conservat en un trasllat fet pel notari Bernat Pasqual el dia 25 d'octubre del mateix any. Són morabatins censuals que per l'adquisició en alou a Ramon de Marimon i la seva dona, el canonge cobra de diverses cases (hospicis) del burg de Barcelona situades al cap del carrer de la Pellisseria; també d'una vinya situada a Magoria a prop del monestir de Valldonzella que és alou comprat a Ferrer Garí per 2.240 sous. El document de la venda feta per Ferrer Garí draper, fill de Ferrer Garí, no porta data, sí els límits de la vinya: a l'est amb la de Bartomeu i Pere Romeu, al sud la de Guillem Tomàs, a l'oest la d'Antic de Sentmenat i al nord la riera. El notari és Jaume Maeller i els testimonis Bonanat Sabater, Ramon Bassegoda clergue, Ramon Ricard i Bernat Arbert (perg. 1-6-3863). El testador vol que els marmessors i els procuradors de l'Almoina estableixin la vinya per treure'n censos per alimentar més pobres.

34. ACB, Llibre de Testaments I, fol. 186 resumeix el document en pergami, original partit per ABC, 4-9-174. C. BATLLE: *Bernat de Sarrià*, ja citat a la nota 10. C. BATLLE, A. BUSQUETS, I. NAVARRO: *Aproximació a l'estudi d'una família barcelonina els segles XIII i XIV: els Grony*, in "Anuario de Estudios Medievales", 19 (1989), p.296.

sobre les cases i pertinences que Pere Tomàs tenia pel difunt a la Corribia; mig morabatí sobre una peça de terra amb vinya que els marmessors establiren a Guillem de Claramunt al lloc anomenat Perdipans.

A continuació es detallen les deixes sota la forma de deutes contrets amb Guillem que aniran a la caixa de l'Almoina, per tant de forma única, i són aquests: 28 morabatins que Ramon de Tamarit devia per censos de les cases³⁵ ja esmentades durant quatre anys; 39 lliures que són encara del preu de venda de les cases del canonge venudes pels marmessors a Berenguer de Conques, degudes per en Berenguer de Finestres, canviador. Consten també deutes nous, procedents de l'encant organitzat pels marmessors i basat en un inventari que malauradament no s'ha conservat. En aquesta relació només s'al·ludeix a "coses" del canonge Guillem, sense detallar res. Són els deutes de Joan de Brexia, que viu amb el canonge mestre Arnau de Torre, 60 sous per coses tretes per ell de l'encant; d'Arnau d'Olivera 48 sous per coses comprades al mateix encant; de Pere Ponç que viu vora el pont d'En Campdarà, 15 sous pel mateix concepte. A més, hi ha un morabatí, o sia 9 sous, degut per en Pere Tomàs ja esmentat i 20 sous que Bernat d'Alda devia al difunt Guillem, el qual per aquest motiu li retenia una penyora: el Digest, llibre que es trobava en poder de Bernat de Riba, corredor o venedor de llibres. Un altre llibre del difunt més valuós, valorat en 100 sous, el tenia Arnau d'Alda.

A més hem de sumar la quantitat de 24 morabatins que Arnau de Torre, canonge de la Seu, li devia per un censal de 4 morabatins que Guillem tenia per dit mestre Arnau, per raó de la seva prepositura del mes d'agost a cens d'un morabatí, censal que Arnau va rebre durant els sis anys pròxims passats i va retenir. Els marmessors també donen als dos procuradors de l'Almoina els documents de deutes que ja consideren irrecuperables, com els corresponents a les comandes al·ludides més amunt. Són els deutes següents: 200 sous que el canonge Bernat de Vilar devia a Guillem, 200 i 50 sous del també canonge Bernat de Santa Eugènia, 120 sous deguts per Bondia Farneria. Remarquem que Guillem de Banyeres prestava diners a alguns companys menys rics que ell amb unes condicions que desconeixem per la pèrdua dels documents, excepte en el cas de l'esmentat canonge Santa Eugènia³⁶

Per acabar i també de forma única Guillem deixa 21 lliures, 4 sous i 7 diners que els marmessors tenien "comptants" a la banca de Ramon Fivaller, canvista. El

35. Ja s'inclou l'any present perquè paga el cens per Sant Joan de juny.

36. El 18 d'agost de 1273 el canonge Guillem, com hereu d'aquesta Bondia, pagà a Bonjua, que sembla el nom d'una jueva, i que era nodrida de la difunta, la suma de 8 lliures llegades per Bondia amb instrument per després de la seva mort; el pagament es féu davant del notari Jaume de Port i dels testimonis Arnau Nicolau i Joan Llobet. ACB, perg 1-6-384. Sembla que l'herència de Bondia no fou suficient per liquidar tot el deute, però el canonge no volgué deixar sense res a la nodrida o criada.

total llegat a l'Almoina ascendeix a uns 144 morabatins i quart, 68 lliures, 5 sous, 4 diners; a més d'altres donacions que no es poden comptabilitzar, per exemple les 9 desenes parts dels lluïsmes, i altres drets procedents de les seves finques, que han de ser per alimentar els pobres de l'Almoina i la desena part resta per la mateixa institució benèfica. Com podem observar es tracta d'una quantitat tan extraordinàriament elevada, que se'ns fa difícil creure que un canonge de la Seu posseeixi una fortuna tan enorme. Tornem a remarcar la constant activitat financera que el canonge dugué a terme combinant-la amb la seva dignitat eclesiàstica que també li proporcionava bons ingressos, com les rendes d'un any que el clergue de Valldoreix li devia per la capellania, o les de dos anys de la capellania de Berenguer de Domenys. Guillem demostra ser un personatge peculiar dins la Barcelona del segle XIII, exponent d'una època en què la burgesia ja despunta, i alhora ell aprofita els beneficis de la carrera eclesiàstica. Podem comprovar l'actitud d'un Guillem de Banyeres, inversor de les rendes que li proporciona el seu estat en tot de comandes i en la compra de propietats alodials, imbuït per l'esperit del moment, i en col·laboració amb els seus parents drapers.

Guillem, també fa deixes als diferents hospitals i a la casa dels leprosos de la ciutat³⁷, si bé la quantia no és molt elevada, 5 sous a cadascun; només és una mostra més de la pietat a l'hora de la mort, segons era costum, però el testador vol que la suma es reparteixi entre els pobres malalts directament. Aquest sí que és un detall molt personal, potser un senyal de desconfiança vers els administradors dels hospitals.

Però és a la Seu on fa una deixa important: dota un presbiteriat i institueix un benefici a l'altar de Sant Vicenç³⁸, fundat per Ramon de Banyeres (mort el 1249),

37. Ho fa a l'inici del testament, a més deixa a l'hospital d'en Colom el seu llit de draps o escó amb el corresponent parament, és a dir: el sac-llit, el matalàs, el coixí i la vànova, un traverser i un parell de llençols. Les seves deixes per la manutenció de frares i monges són perquè resin per la seva ànima: 60 sous per l'aliment de dos dies pels franciscans i 60 sous com a donatiu; 60 sous pels dominicans; 5 pels frares de la penitència; 40 per l'aliment de dos dies per les monges clarisses; igual per les de Valldonzella i 5 sous per Montalegre.

Un dels primers préstecs de Guillem al seu company Bernat de Santa Eugènia és el fet el 22 de desembre del 1264, pel qual Bernat havia obtingut una càrrega i 11 lliures de cotó net, bo, i bell de Calàbria. El deute s'havia de pagar el dia de Pasqua o el preu d'un cotó de qualitat similar, segons el preu de venda al mercat de Barcelona. Com a garantia obliga les seves rendes de la capella de l'església de Llerona, que Guillem podria cobrar fins a liquidar el deute del tot; com a fidejussor presenta Bernat d'Olorda, sagristà de la Seu barcelonina, i dona com a penyores una mula castanya i quatre copes d'argent que pesen cadascuna quatre marcs o més, prestant jurament sobre els evangelis davant el notari Pere Marquès i els testimonis Bernat de Sarrià, també canonge barceloní, i Berenguer de Casover, prevere. ACB, perg 1-6- 1599.

38. Aquesta clàusula del testament fou objecte d'un trasllat el 29 d'agost del 1284, fet pel notari públic de Barcelona Bernat Pasqual. ACB, perg. 4-9-174b.

per dir-hi les misses per la seva ànima i les dels seus pares, així com per les d'aquells amb qui tingués deutes pendents o hagués comès injúries i ja fossin morts. A més de les misses demana que el prevere assisteixi a tots els oficis de la Seu "*a cantico gradu usque ad completorum*", és a dir a tot l'ofici diví diari. I és per això que deixa per a la manutenció del prevere que tindrà càrrec de l'altar, Bernat Soler, clergue i nebot de Bernat de Vinyals, difunt, un censal de 32 morabatins, el domini i d'altres drets. Ho té per raó de l'adquisició feta a Guillem Durfort, fill del difunt Romeu Durfort, i que diferents individus tenen sota el seu domini alodial i ocupen al carrer nou situat a la Pellisseria, al burg de Barcelona. Posem de relleu l'elevada xifra amb què es fa la dotació de l'altar, una quantitat que permetrà dur una bona vida a Bernat Soler un cop rebudes les sagrades ordres, mentrestant un altre prevere assumirà la seva tasca. Guillem, però, disposa que si la mort li sobrevingués a Bernat o no fos prevere, després d'ell mateix seria Arnau de Picalquers l'encarregat de nomenar un nou prevere. És més, si Arnau de Picalquers morís i després ho fes l'esmentat Bernat, seria el Capítol de la Seu o els domers en darrer cas, l'encarregat de trobar un substitut (sempre pertanyent a la família del fundador i del testador); en ambdós casos el període de temps màxim fixat pel canonge Guillem és de quinze dies. Hem de remarcar la importància que el canonge dóna a la presència d'un clergue responsable de l'altar de forma continua i com tracta de reduir al mínim el temps de la possible absència al presbiterat. Aquest detall està en total consonància amb la mentalitat de l'època i més si tenim en compte la vida del nostre canonge molt lligada a assumptes mercantils i comercials, com abans hem esmentat.

A més, el canonge Guillem ordena que es facin tres aniversaris, un el primer dia d'abril, un altre el 31 de juliol i el darrer l'u de desembre; gràcies a aquest fet hem pogut relacionar el segon aniversari amb la data de la mort del canonge, que finí els seus dies el primer dia d'agost del 1284³⁹. A fi que els dies dels tres aniversaris els canonges i preveres de la Seu celebrin missa per l'ànima de Guillem i absolguin la seva tomba, deixa uns béns considerables assignats a aquesta finalitat: 6 morabatins censuals pagats cada any per Arnau de Planamijana per dues vinyes del testador situades una vora el mas Pla i l'altra a Jafort sobre el mas Sanauja; un altre pagat pels hereus d'en Vivotes per les cases sota la capella del Palau reial; un altre pagat pel fill de Guillem d'Estany, sabater; una macemutina censual pagada pel jueu Astrug Rossell per la vinya de Mont Aguilar; mig morabatí de Guillem Crespi per dues vinyes de Perdipans, i tots els drets de domini pertanyents a aquelles propietats o honors. Tot ho cobrarà el prevere del presbiterat fundat per Guillem i donarà tres diners a cada canonge celebrant; la resta serà pels pobres que reben menjar al refector de la Seu. L'esmentat prevere es pot quedar amb la tercera part dels lluísmes

39. ACB, Llibre de Testaments I, fol. 186 que resumeix el testament. perg. 4-9-174 a. Vegeu la nota 33.

i altres drets procedents dels censals, i les altres dues seran pels pobres. També deixa al mateix prevere dos hospicis o cases, a lous seus que no han estat assignats a ningú sota el Palau reial; i dos sous a cada prevere de la catedral perquè preguin per ell.

Les deixes a l'Església es completen amb diferents donacions a diverses ordes religioses que tenien seu a Barcelona, com els 10 sous per l'aliment de les monges de Jonqueres, així com a les esglésies o capelles els sacerdots de les quals portin la creu, és a dir assisteixin, al seu funeral⁴⁰. En total, sembla que l'Església rep unes 200 lliures.

b.- Deixes a familiars i amics.

Les deixes a familiars comencen amb la destinada a la seva neboda Guillema, muller d'Adam de Barbastre: els a lous i parellades situats sobre el mas anomenat Corts, i cuidats per Bernat de Munterols, i un camp a cura d'en Goday. A canvi ella haurà de donar 50 morabatins que resten per pagar de l'execució del testament de Ramon de Vinyals, pare de la dita Guillema i cunyat del canonge; a més li deixa els drets d'ell en el plet contra la vidua de Jaume de Vinyals i els seus béns, i la suma de 1000 sous "*ad auxilium maritandi*" per la seva filla gran. Més endavant destina a Martí de Banyeres, germà seu, i frare de l'Orde de l'Hospital de Jerusalem, 100 sous anuals mentre visqui per les seves necessitats⁴¹; a Bonanat de Banyeres, 200 sous; a Joan de Banyeres 200 sous; a Estefania vídua de Ramon Oliver, draper, 100 sous i al seu fill Jaume i a Guillem Oliver 100 i 20 sous respectivament; a la dona de Bernat de Munterols, que és neboda seva, 40 sous; a Arnalda, neboda seva, dona de Pere Adrover, 100 sous i a les seves dues filles 50 sous a cadascuna per casarles. En conjunt deixa finques i més de 2.000 sous. Tot demostra l'estreta vinculació del canonge amb la seva família, no solament com a capitalista en l'aspecte financer sinó també com a protector. Es comprova aquí en les deixes i en altres ocasions, per exemple en el préstec de 300 morabetins, degudament garantits, que féu per casar la filla de la seva germana Guillema i per emancipar el fill (vegeu la nota 60).

Segueixen deixes varies: a la dona de Guillem Goday, del mas de Vinyals, 20 sous; a Sança, vídua de Pere Cortés, 100 sous i a la seva filla Sança, que és la dona de Jaume de Molins, 40 sous i a una altra filla, casada amb Guillem Duran, pellisser, 40 sous; a Guillema, dona de Jaume Simó, oller, 100 sous i 20 sous a cadascun dels seus fills i filles; a les dues filles d'Ermessenda Vallès, una casada amb Bernat Simó i l'altra amb Pere de Voltatge, 20 sous per a cadascuna, i per casar la filla de Bernat Simó i de la seva dona 100 sous "*ad auxilium maritandi*"; i per una altra filla d'Ermessenda, vídua de Guillem Colom, 20 sous; a la filla de Sança Cortés, que es

40. Veure quadre de deixes a hospitals i institucions eclesiàstiques a: J. BAUCCELLS: *Gènesi de la Pia Almoïna*, citat a la nota 3. Veure la nota 39.

41. D'aquests 100 sous no en podrà disposar el comanador de l'Orde a menys que Martí en faci llegat.

casada amb Pere de Fosses, 30 sous; a Martí de Montcada Junior 100 sous; a Saura filla de Ponç de Ruvira i dona d'en Soler, 100 sous, i a un fill d'ella i del seu primer marit Bernat de Canet que viu amb Guillem de Ruvira, 100 sous per casar-se.

Esment especial mereix la deixa del canonge al seu marmessor Guillem de Ruvira: 3 morabatins censuals que ell i els seus germans donen al canonge per la taula⁴² que tenen per ell vora l'obrador del difunt Ramon Oliver, taula dels senyors de la lleuda de Mediona; també li dóna els drets i la part de les cases que Guillem té amb Ferrer de Manresa pel sagristà de Barcelona sota les cases del mateix sagristà que altres ocupen pel canonge i pel mateix Manresa; un censal de dos morabatins que el testador té pel monestir de Solsona, al burg de Barcelona, davant la casa de Jaume de Polinyà; a Ramon de Ruvira, germà de l'esmentat Guillem de Ruvira, un quintà que té per la cambra del monestir de Ripoll a cens d'un morabatí, i una parellada de la mateixa cambra. A Ramon Ricard, marmessor, 400 sous; a Francesca dona de Ramon Ricard, 5 morabatins; a Saurina, dona de Guillem de Montjuïc, 40 sous⁴³; a Ermessenda, dona de Bernat Ponç, 50 sous, i a la filla d'ella 30 sous; a la filla del difunt Ramon de Vinyals, monja del convent de Sant Antoni de Barcelona, 30 sous, i a l'altra filla, Elisenda, monja de Sant Pere de les Puelles, 30 sous; a Blanca vídua de Ferrer de Manresa 5 morabatins, 2 morabatins a cadascuna de les seves filles casades i 30 sous a cadascuna de les dues filles solteres, i al seu fill Joan 100 sous, i també 100 sous a Jaume de Torre, draper, perquè ajudi als marmessors; a Joana vídua de Berenguer de Moià 50 sous, a cadascun dels seus fills 20 sous i a la seva filla monja de Jonqueres 10 sous; a Berenguera vídua de Guillem de Buades 200 sous.

També reparteix els seus vestits clericals: al prevere Bernat d'Alda el mantell, el cot de xamellot clar amb pells blanques, el conjunt de mantell, túnica i cot escarlata amb pells blanques; a Pere Feliu, prevere i rector del presbiterat instituït per la vídua de Berenguer Bonet a la Seu de Barcelona, el mantell i el cot de xamellot negre amb seda (cerico) vermella.

Com era un costum ben estès, en el testament es pagava el deute contret amb l'apotecari, aquí Pere de Limotges, per les medecines servides al testador durant les darreres malalties⁴⁴.

42. Coneguts els deutes dels Oliver-Baster, drapers, pensem que la taula del canonge podria ser una de les tres taules que el 19 de setembre de 1266 eren de Blanca, filla de Ramon Oliver, i del seu marit Arnau Baster per raó del dot; tots són familiars dels Banyeres. Les taules, amb els seus bastiments, utensilis i pertinences, són a la plaça de la ciutat de Barcelona sota l'escala i el pòrtic de la casa de Santes Creus. ACB, perg. 1-6-1581.

43 Aquests 40 sous els deu Guillem de Monjuïc al canonge.

44 El 6 d'octubre de 1284 l'apotecari rebé 50 sous de mans dels marmessors i signà la corresponent època davant Adam de Barbastre i Bernat de Canals, testimonis, i el notari Mateu Botella. ACB, perg. 1-6-415.

Finalment destina 10 morabetins als marmessors que acompleixin l'execució del testament i que no hagin rebut un llegat concret i personal. En total són uns 4.500 sous més part d'una casa i roba.

Remarquem les nombroses deixes a dones, potser veïnes o almenys conegudes del canonge que les vol ajudar; aquí no són llegats anònims tan presents a d'altres testaments, per exemple a donzelles per casar.

4- MARMESSORIA DEL TESTAMENT

Una vegada mort el testador, els marmessors s'havien d'encarregar en primer lloc de fer inventari, i en feren, encara que malauradament el document no s'ha conservat, com tampoc tenim l'encant de les coses del difunt que fou la fi de tot el llarg procés. Després havien d'encomanar i pagar els sufragis d'acord amb les disposicions testamentàries. A partir d'aleshores tenien un any per acomplir la voluntat del canonge i fer efectives les seves deixes, malgrat que en ocasions, com succeeix al present, podia allargar-se. El pagament dels llegats és la tasca més important que desenvoluparan els marmessors, però també hauran de tenir cura d'altres afers: dur a terme les altres ordres disposades pel difunt; sostenir la validesa del testament, tant en judici com fora d'ell; i preocupar-se per la conservació i custòdia dels béns, prenent les mesures que calguin, per exemple posar els diners en un lloc segur indicat pel canonge Arnau de Picalquers. Com hem esmentat amb anterioritat, els marmessors del canonge Guillem són sis, essent Arnau de Picalquers el "marmessor rector". Tots ells reben deixes testamentàries per les tasques a realitzar, com a compensació per la feïnada encarregada pel testador.

Passem ara a l'anàlisi dels documents que conformen la marmessoria del canonge Guillem de Banyeres, que s'inicia pocs dies després de la seva mort. Ja l'onze d'agost de 1284, és fa efectiva una deïxa de 100 sous a Martí de Montcada, -l'urbanitzador del carrer de Montcada-, qui ho reconeix als marmessors Arnau de Picalquers i Ramon Ricard jove; això mostra la solidaritat que hi ha entre parents, tot i que Martí queda una mica allunyat de Guillem⁴⁵. El següent pagament, és per a Guillema, neboda seva, i Adam de Barbastre, el seu marit, i consisteix en dos camps, aïllats, a la parròquia de Sarrià, empenyorats al canonge per un violari⁴⁶.

Continua amb el rebut de 40 sous signat per Maria, muller de Bernat de Monterols⁴⁷, i neboda del canonge. Després es feren efectius els llegats de 20 sous a

45. ACB, perg. 1-6-162. Martí de Montcada és el marit en segones núpcies d'Estefania, cosina germana de Guillem. Veure: C. BATLLE: *Burget de Banyeres*, p. 80, citat a la nota 1.

46. ACB, Perg. 1-6-1626, del 14 d'agost que al·ludeix a documents anteriors de 1257 i 1260 sobre un violari fet al canonge per la seva germana i el seu cunyat. ACB; Perg. 1-6-1126.

47. ACB, Perg. 1-6-3495.

Sança, dona de Guillem Goday⁴⁸; 100 sous a Sança, vídua de Pere Cortés⁴⁹; 40 sous a Guillem, dona de Jaume de Molins⁵⁰; 40 sous a Guillem, dona de Guillem Colom, i a Berenguera, dona de Pere Voltatge, filles d'Ermessenda Vallès, seran 20 sous per a cadascuna⁵¹; 100 sous a Jaume de Torre, draper ciutadà de Barcelona⁵²; 100 sous "*ad auxilium maritandi*" per a Constança, qui té més de dotze anys i és filla del difunt Bernat de Canet i de Saura que encara viu⁵³; 200 sous a Bonanat de Banyeres nebot seu⁵⁴; 40 sous a Arnau de Moià, canviador de Barcelona, que ho rep per Bernat i Ferrer de Moià, germans seus, ja que aquests no són a Barcelona, seran 20 sous per a cadascú⁵⁵; 200 sous a Ramon Adrover, fill d'Arnalda, en nom de la dita Arnalda, dona de Pere Adrover i neboda del difunt, i de les seves germanes Maria i Elisenda, seran 100 sous per la mare i 50 per cada germana⁵⁶; 80 sous a Ermessenda, dona de Bernat Ponç, i a Esclarmonda, dona de Bernadó de Sarrià, seran 50 sous per Ermessenda i 30 per la seva filla Esclarmonda⁵⁷, 30 sous a Bartomeu Marc, notari de Barcelona⁵⁸; 1.000 sous a Maria, filla d'Adam de Barbastre i de Guillem de Vinyals, neboda del canonge, dona de Bernat Albert⁵⁹; 18 sous i dos cups a Elisabet, dona de Salvador Seyol⁶⁰ després d'un plet; 100 sous a Pere de Riba,

48. ACB, Perg. 1-6-1862.

49. ACB, Perg. 1-6-1452.

50. ACB, Perg. 1-6-1177.

51. ACB, Perg. 1-6-1447.

52. ACB, perg. 1-6-313. Signatura autògrafa de Torre.

53. ACB, Perg. 1-6-1422.

54. ACB, Perg. 1-6-1702.

55. ACB, perg. 1-6-1736. Ferrer és fill del difunt Bernat

56. ACB, perg. 1-6-301, 1244 i 3710. Ramon fou constituït procurador per la mare i les germanes en poder del notari Mateu Botella, el dia 24 d'octubre de 1285 i el mateix dia cobrà les deutes i es signà el corresponent rebut. Més endavant, el 30 de juliol de 1287, Ramon Adrover rebé dels marmessors dos instruments que es trobaven al cartulari del difunt: un del 6 de juny de 1236 referent al dot d'Arnalda, 217 morabetins, i l'altre sobre la donació feta al seu marit, Pere, pels seus pares Vives Adroer i la seva dona del mas i tinences que tenien a la parròquia de Sant Boi primer per Deus-dé de Colomar i ara per Guillem de Lacera. perg. 1-6-1299.

57. ACB, perg. 1-6-1703.

58. Aquests 30 sous són producte d'una injúria. El pare de Bartomeu Marc, el barber Berenguer Marc, havia pagat per endavant el lloguer anual d'un obrador que Guillem tenia davant l'hospital d'en Marcús. Com que Berenguer morí unes tres setmanes abans de finalitzar l'any i la seva dona Avingent pagà tot l'any sencer, hi hagué plet sentenciat per Berenguer de Noguera, jurispèrit, entre els marmessors i Bartomeu Marc, que renuncià, després d'haver cobrat la diferència a qualsevol reclamació posterior, ACB, perg. 1-6-1514.

59. ACB, perg. 1-6-4210. Aquesta elevada suma, cobrada amb permís dels pares i del marit, es dipositada a la taula de Guillem Abella, canvista.

60. Elisabet, dona de Salvador Seyol i hereva de sa mare, Maria, vídua de Jaume de Vinyals, defixeix i absolt els marmessors de l'acció feta per raó del dot i l'esponsalici de la seva mare pels quals estaven obligats tots els béns de Jaume. Com que d'aquest dot i esponsalici 392 morabetins anaren

blanquer i ciutadà de Barcelona⁶¹, després d'un plet; 100 sous a Jaume Oliver, fill de Ramon Oliver⁶² i d'Estefania, neboda de Guillem de Banyeres i ja vídua, que rep 100 sous⁶³; 50 sous a Jauma, dona de Bernat de Mojà, ja afavorit abans, per repartir 20 sous a cadascun dels seus fills: Arnau, Jaume, Bonanat i Saurina i 10 sous a Subirana donada al monestir de Jonqueres⁶⁴; 40 sous a Blanca, dona de Guillem Duran⁶⁵. Cal remarcar els pagaments fets a la família Manresa per la seva relació financera amb el testador: 5 morabetins a Blanca, vídua de Ferrer de Manresa, a Alamanda i Magdalena, filles seves impúbbers, 30 sous per a cadascuna, i per a les casades Romia, muller de Guerau de Torre, Margalida, muller de Riambau de Far, i Blanca, aquesta muller de Bartomeu Burgès, 2 morabetins respectivament⁶⁶. Després paguen 20 sous a Guillem Oliver, fill de Ramon Oliver⁶⁷; 100 sous a Ramon Ricard, fill de Ramon Ricard⁶⁸; 31 lliures a Guillema, dona d'Adam de Barbastré⁶⁹;

a mans de Guillem i de Ramon de Banyeres, del qual Guillem fou hereu, Elisabet considera que té drets sobre dos camps contigus amb pertinences que Jaume, per donació dels seus pares, tenia en alou a la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià. Per composició de Jaume amb Maria els camps passaren a Guillem pel pagament de 300 morabetins pels que ell, Guillem tenia obligats béns dels pares de Jaume: 200 morabetins prestats per casar la filla Guillema de Vinyals i 100 morabetins per heretar Jaume. En el seu testament Guillem llegà els dos camps a la muller d'Adam de Barbastré, Guillema, és a dir la seva neboda.

Elisabet renuncia a tots els seus drets sobre els dos camps a favor dels marmessors i dels hereus, ACB, perg. 1-6-3996. Els dos cups eren de Jaume de Vinyals, pare d'Elisabet i nebot de Guillem i són reclamats als seus marmessors. Elisabet rebé els dos cups que estaven en poder del difunt i 18 sous per les mesures de coure; tot li fou restituit per sentència de Berenguer de Noguera el 26 de febrer de 1286. ACB, perg. 1-6-1717, 173, 4074, 4131.

61. Li foren adjudicades per sentència de Berenguer de Noguera, notari de Barcelona. ACB, perg. 1-6-2574.

62. ACB, perg. 1-6-3713. Aquest document i el següent es feren el mateix dia davant els mateixos testimonis, un dels quals es Pere Simó, "*abtator pellium*" o sigui blanquer.

63. ACB, perg. 1-6-1781.

64. ACB, perg. 1-6-2391. La donada ho fa amb permís de la priora del monestir, Guillema de Sant Romà.

65. ACB, perg. 1-6-1551.

66. ACB, perg. 1-6-4259.

67. ACB, perg. 1-6-1552.

68. ACB, perg. 1-6-1643. És procurador de Ferreró de Manresa, fill del difunt Ferrer, constituït davant Pere Marc, notari barceloní, el 27 d'abril de 1284. El testador tenia una casa amb Ferrer de Manresa, com consta en el testament.

69. Aquesta suma és fruit d'una controvèrsia existent entre Guillema i els marmessors per la qual aquests havien retingut indègudament diferents sumes que li pertanyien a ella segons sentència dictada per Berenguer de Noguera notari; les sumes són: 10 morabetins despesos per Guillem i Jaume de Banyeres, ja difunt, en una composició amb Pere de Canal, difunt, sobre la petició de 200 morabetins que assegurava que li eren deguts al mateix hereu de Berenguer de Canal, difunt, pel dot de Maria de Vinyals; 20 sous que el mateix Guillem pagà a Bonjuha de Torre per 520 sous que Jaume de Vinyals devia al jueu, 300 sous retinguts pels marmessors per la composició feta per Pere de Malla

70 sous a Bernat Soler, clergue i rector de l'altar de Sant Vicenç a la Seu⁷⁰; retornen a Jaume Eimeric un instrument confeccionat per Mateu Llobet, notari de Barcelona, fet el 23 de juny de 1280⁷¹; 100 sous a Joan de Banyeres i 200 al seu parent Bonanat⁷².

En els documents analitzats hom troba que els pagaments es fan en moneda barcelonina perpètua de tern i un seguit de clàusules que els hereus accepten a l'hora de fer efectiu el llegat: els hereus no han de reclamar res més i han de guardar silenci sempitern sobre un possible problema; en el cas que els béns del difunt no siguin suficients per satisfer totes les deixes, es comprometen a tornar per sou i per lliura la quantitat que els correspongui de forma proporcional; i en els casos que hi ha controvèrsia trobem que s'obliga a acceptar el veredict i no tornar a portar el cas a judici. També observem que no a tots els documents apareixen citats els sis marmessors del canonge, degut al fet que com abans ja hem esmentat, hi ha un marmessor rector i aquest pot autoritzar els altres a fer efectius els llegats. Això hauria d'afavorir una execució més ràpida del testament, però constatem que l'acció dels marmessors s'allarga en el temps fins a gairebé cinc anys després de la mort del canonge degut a controvèrsies (plets d'Elisabet, Guillema, Bartomeu Marc i Bernat Soler, ja comentats) que es donen entre els parents del difunt o gent que hi tenia relació i els marmessors; si no tenim en compte aquest fet, la majoria de les deixes s'acaben de repartir a l'octubre de 1285, a poc més d'un any de la mort de Guillem.

A continuació mostrem un quadre on hem resumit tota la marmessoria del nostre canonge, amb la incorporació de tots els elements no citats al text, com són la data de cada document, els testimonis i el notari, guardant l'ordre estricte per facilitar la relació. Remarquem els llegats o deutes del canonge a alguns canviadors, amb els quals tindria relació financera: Arnau de Mojà, Berenguer de Finestres i Guillem d'Abella. També cal destacar que la majoria de documents foren escrits pel notari Mateu Botella, que podria ser el notari de la família o el triat pels marmessors.

i Pere de Cortell, juristes segurament, entre Guillema i Elisabet, hereva de Maria de Vinyals, per raó dels fruits percebuts per Maria dels béns del seu marit, Jaume de Vinyals. En total, són 31 lliures comptant el morabetí a 10 sous, rebudes el 28 de maig de 1286. ACB, perg. 1-6-1165.

70. Soler presentà plet per 15 lliures que el difunt li havia de restituir: 8 lliures rebudes a Soler canonge d'Adam de Barbastre, oncle del clergue, per un deute i les 7 restants adjudicades a Soler contra els marmessors per Berenguer de Noguera i Guillem de Canet; a més, per sentència d'aquest darrer, els marmessors li pagaren a Soler 70 sous per les despeses de la causa d'apel·lació. ACB, perg. 1-6-1586.

71. En aquest instrument, Jaume establia a Ramon de Belloc una casa amb letrines, bassa i hort, un alou, situat al carrer del Mar, per les quals es pagaven 15 morabetins per la festa de Sant Miquel, aquest document el posseïa Guillem perquè Belloc li devia certa quantitat. ACB, perg. 1-6-1349.

72. ACB, perg. 1-6-705, del 10-11-1284. La signatura de Joan és autògrafa, també la de Bonanat, perg. 1-6-702.

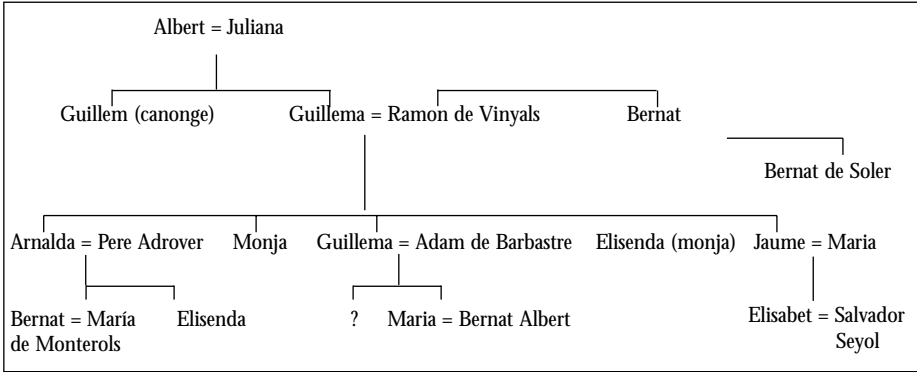
SIGNATURA	DATA	DESTINATARIS	TESTIMONIS	NOTARI
ACB; perg. 1-6-162.	11.08.1284	Martí de Montcada	Jaume Port, notari i Bernat Rovira	Bartomeu Sanahuja
ACB; perg. 1-6-1626	14.08.1284	Guillema i Adam de Barbastre	Bartomeu de Blanes i Jaume Cardona	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-3495	04.10.1284	Maria, dona de Bernat de Munterols	Simó de Grau i Pere d'Oló	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1862	04.10.1284	Sança, dona de Guillem Goday	Simó de Grau, Pere d'Oló, Jaume Molins i Jaume Llull	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1551.	04.10.1284	Blanca, dona de Guillem Durand	Simó de Grau i Pere d'Oló	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1452.	04.10.1284	Sança, vídua de Pere Cortés	Simó de Grau i Pere d'Oló	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1177	05.10.1284	Guillema, dona de Jaume de Molins	Ramon Oliver, Jaume Llull, Bernat Canals i Jaume Cardona	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1447	06.10.1284	Guillema, vídua de Guillem Colom, i Berenguera	Guillem Guardiola, Jaume Simó, Pere Janer i Guillem Besalú	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-2391	07.10.1284	Jauma, Arnau, Jaume, Bonanat, Saurina i Subirana	Bernat de Canals, Jaume Simó, Jaume de Puig, Guillem d'Abella, canvista, Arnau Dolç i Arnau de Cornech i Guillem Capell	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-313.	10.10.1284	Jaume de Torre	Jaume Simó i Bernat de Canals	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1643	12.10.1284	Ramonet Ricard, procurador de Ferrer de Manresa	Berenguer de Santa Creu i Bernat de Canals	Mateu Botella

ACB; perg. 1-6-1422	12.10.1284	Constança de Canet	Bernat Soler, Romeu Rovira, Pere Ribot i Berenguer de Santa Creu	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1702.	18.10.1284	Bonanat de Banyeres	Guillem de Bruguera i Arnau de Canadell	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-736.	21.10.1284	Bernat i Ferrer de Moià	Berenguer de Santa Creu	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-301.	24.10.1284	Arnalda, Maria i Elisenda Adrover	Berenguer de Santa Creu i Jaume Cardona	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-2862	08.11.1284	Joan de Banyeres, torna 100 lliures		
ACB; perg. 1-6-1705	10-11-1284	Joan de Banyeres	Pericó Ribot, Ramon Nadal i Berenguer de Santa Creu, notari	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6- 1703.	11.11.1284	Ermesenda i filla Esclarmunda	Jaume Peraire, Bernat Gavarrà i Bernat Sant Joan	Mateu Botell
ACB; perg. 1-6-1514.	19.12.1284	Bartomeu Marc, notari	Guillem de Moles, Jaume Cardona i Miquel de Palou	Bartomeu Marc
ACB; perg. 1-6-3517	15.02.1285	Ferrer Garí	Bartomeu Sala, Berenguer de Noguera	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-3713	31.03.1285	Jaume Oliver	Romeu de Ruvira, Pere Simó, blanquer, i Pere de Bellcaire	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1781	31.03.1285	Estefania, vídua de Ramon d'Oliver	Romeu de Ruvira blanquer, Pere Simó i Pere de Bellcaire	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-4259	07.10.1285	Blanca, vídua d'en Manresa, Alamanda, Magdalena, Romia, Margalida, Blanca	Pere Oller, Guillem de Votgiao, Arnau i Bonanat de Moià	Mateu Botella

ACB; perg. 1-6-1552.	11.10.1285	Guillem Oliver	Bonanat de Monterols i Adam de Barbastre	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1244 i 3710	24.10.1285	Arnalda, Maria i Elisenda Adrover	Pere de Belcaire, Romeu Segura i Arnau Marc	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-3996	10.01.1286	Elisabet, dona de Salvador Seyol	Berenguer de Cornellà, Arnau de Cabanes, Arnau Pasqual i Guillem Ferrer	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-4210	09.02.1286	Maria, neboda del canonge	Bertran Ferrer i Felip d'Artigues	Mateu Botella
ACB; perg. 1-6-1717 i 173	25.02.1286	Elisabet, dona de Salvador Seyol	Arnau Sabater i Pere, clergue	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-2574	19.03.1286	Pere de Riba, blanquer	Bernat de Riba, clergue i Jaume Cardona	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-1165	28.05.1286	Guillema, dona d'Adam de Barbastre	Bernat de Soler, prevere i Guillem Ferrer	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-1126	14.06.1286	Guillema i Adam de Barbastre	Berenguer de Noguera i Guillem Canet	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1299	30.07.1287	Ramon Adrover	Adam de Barbastre	Nicolau de 1-6- Samares
ACB; perg. 1-6-1349.	04.09.1287	Jaume Eimeric	Pere Ribalta, notari, Guillem Coll i Pere Grau	Pere Vilardebò
ACB; perg. 1-6-1586	24.02.1288	Bernat de Soler, clergue	Pere de Solsemira, Simó Lunell	Nicolau de Samares
ACB; perg. 1-6-4071	24.02.1290	Guillema de Vinyals	Bernat Arbert, Bernat Moragues i Pere Coll	Nicolau de Samares

5- ARBRE GENEALÒGIC DELS BANYERES⁷³

Basant-nos en la documentació analitzada hem confeccionat el següent quadre que relaciona Guillem de Banyeres amb els seus hereus.

6- CONCLUSIONS

En el cas del canonge Guillem es complí la seva voluntat perquè els marmessors lliuraren a l'Almoïna de la Seu una enorme suma, un cop repartides les quantitats entre els familiars, sobretot dones que el canonge volia protegir. En total repartiren unes 500 lliures a més de cases, terres, etc. La institució benèfica hagué d'esperar uns anys el tancament de comptes dels marmessors, ja que no es podia beneficiar de l'herència fins que es liquidés tot, deutes, plets, etc.

L'Almoïna és l'hereva dels censals "amb tota senyoria" i pot disposar d'unes rendes fixes per alimentar uns pobres diàriament. Com consta en el "Llibre de Testaments", podrà refeccionar cada dia tants pobres com "dita heretat abastarà". Ell decidí que els pobres fossin els seus hereus pel bé de la seva ànima, les dels seus pares i les de les persones injuriades, o sia perjudicades econòmicament, a les quals no havia fet cap restitució per oblit. Ho encarregà als seus marmessors i als procuradors de l'Almoïna, presents i futurs, amb perill de les seves ànimes si no complien bé les disposicions en benefici dels pobres. Potser així el canonge volia fer-se per-

73. Aquest quadre ve a completar el publicat per C. BATLLE: *Burget Banyeres*, pp.80-81, citat a la nota 1, afegiríem també la presència de Guillemó fill de Ramon i Maiassenda; veure: J. Ma. MADURELL I A. GARCIA: *Comandas comerciales barcelonesas*, pp.173, Doc.30, citat a la nota 2.

donar l'origen de la seva gran fortuna basada en els préstecs, les especulacions de la banca de Joan de Banyeres i en les comandes comercials. Al mateix temps el canonge dota esplèndidament amb 32 morabetins l'altar de Sant Vicenç, el de la família Banyeres, on fou enterrat, i assigna patró d'aquest benefici al Reverend Capítol. Per fi, institueix tres aniversaris a la Seu que es celebraven el primer d'abril (data de la mort del fundador, Ramon de Banyeres), el 31 de juliol (data de la seva mort que a la làpida és el primer d'agost) i el primer de desembre. Són dades procedents del testament i de la marmessoria –manquen l'inventari i l'encant- i encara aquesta no es presenta ben organitzada en forma de llibre, com en altres casos posteriors, sinó en èpoques i altres instruments escrits sobre pergami i a més es troben dispersos.

Tot demostra l'estreta vinculació del canonge a la Seu on desenvolupà tota la seva vida.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Document nº 1

1273, març, 2

Liquidació de comptes de la societat formada pel canonge Guillem i Joan de Banyeres, draper, en la qual el primer reconeix al segon que de les 700 lliures esmerçades per ell en la societat el 13 de novembre de 1271, ja n'ha tornat 400, en realitat traspassades per ordre d'ell a Guillem Rastald. També reconeix que Joan li ha pagat el lucre corresponent a aquest capital durant dos anys i que encara li deixa les 300 lliures restants.

Carta partida per ABC i ben estisorada per la seva cancel·lació (ACB perg. 1-6-3342, que és igual al 1589)

Sit omnibus notum quod ego Guillelmus de Bagnariis, Barchinonensis canonicus, confiteor et recognosco vobis Johanni de Bagnariis, draperio, quod de illis septingentis libris monete Barchinone perpetue de terno, quas vobis tradidi in societatem sicut in instrumento inde confecto auctoritate Petri Marci, notarii publici Barchinone, idus novembris anno millesimo ducentesimo LXX° primo⁷⁴ continetur, solvistis michi quadringentas libras predictae monete, quas tradidistis

74. Aquest document es conserva estisorat, però manca la meitat dreta del pergami: El canonge Guillem i Joan formen societat, en la qual el primer posa 700 ll. de moneda perpetua de tern que lliura a Joan. Aquest negociarà amb la suma, mercadejarà i lucrarà comprant i venent, serà fidel i legal i rendirà comptes al cap d'un any, i acabarà la societat quan el canonge vulgui; a més cobrarà una part per la feina, com és normal; ho jura amb les mans sobre els Evangelis i posa la seva signatura autògrafa. Testimonis són Pere Marchès, fill de Pere Marchès notari de Barcelona, i Nicolau de Samares. Ho escriu el notari Pere Marc (ACB perg. 1-6-3649).

de mandato meo expresso Guillelmo Rastaldi. Item recognosco vobis quod solvistis michi bene et plenarie ad mei voluntatem lucrum michi pertinens de dictis septingentis libris per duos annos completos computandos a die societatis in antea. Item recognosco vobis quod sum bene paccatus a vobis de omnibus hiis que michi debuistis et que de me tenuistis et que pro me recepistis ab aliquibus personis aliquo modo usque nunc exceptis dictis trescentis libris meis que remanent de dictis septingentis libris; unde quare de predictis omnibus et singulis est michi a vobis bene et plenarie satisfactum ad meam voluntatem et mandatum, renuncio excepcioni non numerate peccunie et satisfaccionis non recepte, facio vobis et vestris de predictis omnibus et singulis finem perpetuum et pactum de non petendo sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum. Salvis tamen et retentis michi dictis trescentis libris et lucro ipsarum, ita quod de parte lucri mei habeatis vos quartam partem pro labore vestro retentis michi residuis tribus partibus ipsius lucri. Ad hec ego Johannes de Bagnariis predictus laudans et approbens omnia supradicta et singula concedo et recognosco vobis Guillelmo de Bagnariis predicto quod sum a vobis bene paccatus et contentus ad meam voluntatem de omnibus debitis que michi debuistis usque nunc ex causa mutui vel racione pannorum vel qualibet alia racione, cum cartis vel sine cartis, in capibrevio et sine capibrevio; unde renunciando excepcioni non numerate peccunie et satisfaccionis non recepte, facio inde vobis et vestris bonum finem perpetuum et pactum de non petendo, sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum. Actum est hoc VI° nonas marcii anno Domini millesimo ducesimo LXX° tercio. Sig+num Guillelmi de Bagnariis, canonici Barchinone, qui hec laudo. Sig+num Johannis de Bagnariis.⁷⁵

Testes huius rei sunt Petrus Ribera, Jacobus de Fontefuyosa et Bonanatus de Mercatali.

Signum Petri Marci, notarii publici Barchinone, qui hec scribi fecit et clausit die et anno quo supra.

Document n° 2

1283, juny, 19

Adquisició feta pel canonge Guillem de Banyeres d'una esclava sarraïna negra anomenda Missenda per 13 lliures a Felip Sadurní, fill de Joan Sadurní, domiciliat a Barcelona, a la Blanqueria, al costat de les cases d'en Llobet.

75 Les signatures són autògrafes.

ACB perg. 1-6-298

Sit omnibus notum quod ego Philipus Saturnini, filius Johannis Saturnini, comorans in Barchinona apud Blancheriam, iuxta domos d'en Lobeto, vendo per me et meos vobis Guillelmo de Bagnariis, canonico Barchinone, et vestris et cui velitis quandam sarracenam meam nigram nomine Missendam, quamquidem sarracenam extraho de iure, dominio et posse meo et meorum et eandem in vestrum vestrorumque jus, dominium et posse, mito et transfero ad faciendum inde vestram libere voluntatem sine aliquo retentu meo. Pro hac autem vendicione confiteor me habuisse et recepisse a vobis tresdecim libras Barchinone monete de tereno, super quibus renuncio excepcioni non numerate pecunie et non recepte et legi qua deceptis ultra dimidiam justi precii subvenitur, dando et cedendo vobis et vestris si quid dicta sarracena plus valet vel potest valere precio antedicto. Insuper promitto salvare vobis et vestris dictam sarracenam contra omnes personas et teneri vobis et vestris de eandem semper de vicio et firma ac legali (els tres darrers mots interliniats) eviccione, ad bonam consuetudinem Barchinone. Et pro hiis complendis obligo vobis et vestris omnia bona mea mobilia et immobilia habita et habenda, renuncians quantum ad hec omni iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus. Actum est hoc XIII° kalendas julii anno Domini millesimo CC^o LXXX° tercio. Sig+num Philipi Saturnini predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt Berengarius Tolsani, cursor, et Bernardus de Tarrega.

Sig+num Jacobi Macellarii, notarii publici Barchinone, qui hec scribi fecit et clausit cum litteris emendatis in linea VI^a ubi dicitur : potest, et apponitis in VII^a ubi dicitur: firma ac legali, die et anno prefixis.

Document n° 3

1284, novembre, 8

Rebut signat pels sis marmessors⁷⁶ del canonge Guillem a Joan de Banyeres, que ha tornat les 100 lliures restants de la comanda que li havia confiat el canonge des del 20 de juny de 1278.

ACB perg. 1-6-2862

Sit notum cunctis quod nos Arnaldus de Picalquerio, canonicus Barchinone, Raimundetus Ricardi, Guillemonus de Ruvira, Guillelmus de Villa, Arnaldus Almanni et Bernardus de Alda, manumissores testamenti Guillelmi de Bagnariis

⁷⁶ Totes les signatures són autògrafes.

quondam, confitemur et recognoscimus tibi Johanni de Bagnariis quod solvisti et tradidisti nobis illas centum libras monete Barchinone de terno, quas tenebas in comanda de dicto quondam Guillelmo de Bagnariis cum publico instrumento confecto per Nicholaum de Parella, notarium Barchinone, XII kalendas julii anno Domini M^o CC^o LXX octavo; unde quare de dictis centum libris a te bene paccati sumus, renunciantes excepcioni peccunie non numerate facimus tibi et tuis de eisdem bonum et perpetuum finem et pactum de non petendo, sicut melius dici vel intelligi potest ad tuum tuorumque salvamentum et bonum intellectum, et reddimus tibi instrumentum dicte comande integrum et sincerum. Actum est hoc VI idus novembris anno Domini M^o CC^o LXXX° quarto.

Sig+num Raimundi Ricardi. Sig+num Arnaldi Alamanni. Sig+num Bernardi de Alda, manumissoris dicti Guillelmi de Bagnariis, qui hoc firmo. Sig+num Arnaldi de Picalcherio. Sig+num Guillelmi de Villa, presbiteri, qui hoc firmo. Sig+num Guillemoni de Ruvira predicti, qui hoc firmo. Testes huius rei sunt Bartholomeus Juliani et Guillelmus Lupeti.

Sig+num Nicholai de Samares, notarii publici Barchinone, qui hoc scripsit et clausit die et anno quo supra.